

Svend Gønges Hule

Ganggrab

Jungsteinzeit

Ganggrab

Svend-Gonges-Hule-01

Det lille fritstående jættestuekammer "Svend Gønges Hule" i Bønsvig Skov helt ude på østsiden af Jungshoved lå sikkert ved dens opførelse en del længere fra kysten end i dag, hvor der kun er omkring 50 m. til vandet. Som det er tilfældet med de fleste af de østvendte kyster i dette område, er den siden opførelsen af jættestuen for omkring 5.200 år siden blevet eroderet og ligger nu ganske tæt på fortidsmindet.

Det spændende og velbevarede kammer i jættestuegraven "Svend Gønges Hule" set fra nord

Det lille 3 x 2 m. store, nordøst - sydvest orienterede jættestuekammer og resterne af den sydøst- vendte gang var oprindeligt helt indesluttet i en beskyttende og forseglende jordhøj, så man udefra kun så kammergangens åbning i højsiden. I dag repræsenterer jættestuen derfor en afgravet ruin af det oprindelige gravanlæg.

Jættestuen ligger lige ud til skovvejen. Her set fra nord.

Tilbage er gravkammerets 8 opretstående bæresten og den ene af de oprindelige 2-3 store dæksten som dannede loft i gravkammeret. Denne dæksten er tydeligvis udvalgt med omhu, idet den har nogle meget flotte bånd af rød granit. Fra kammeret udgår kammergangen, hvoraf der kun er bevaret 3 sæt bæresten, der ligesom kammerets dæksten er ganske afsprængte efter tidligere tiders stenhugst. Bærestenene over kammergangen er helt forsvundet og sikkert blevet genbrugt til byggeri eller anlægsarbejde i nyere tid. Det siges, at stenene blev taget i 1830 til anlæggelse af skovvejen, som fører forbi jættestuen.

Den maleriske jættestuetomt med afgravet høj og randsten set fra øst.

Af den forseglende jordhøj ses kun en omkring $\frac{1}{2}$ m. høj, cirkulær forhøjning omkring jættestuekammeret. I kanten af højen ses 6 randsten fra den oprindelig ubrudte kæde af sten, der stod rundt om højen lang højfoden. 2 randsten ses mod øst og 4 mod vest.

Den sydøstvendte kammergang med afsprængte sten leder frem til gravkammeret.

Jættestuens gravkammer er ret lille i forhold til den fuldt udviklede jættestue som vi for eksempel kender den fra [Nr. Frenderup](#) og [Jordehøj](#)-jættestuerne på Møn, hvor kammeret er væsentligt større. Det lille kammer kan tolkes som en overgangsform mellem de små lukkede dysser som var forbeholdt enkeltpersoner og den store kollektive jættestuegrav.

Jættestuen set fra syd.

Jættestuen blev fredet i 1945 og var forinden blevet udgravet af National- museet ved arkæolog Hans Kjær i 1924. Ved udgravningen fandtes de typiske redskaber og inventar fra Tragtbægerkulturen: Slebne flintøkser og -mejsler, et ornamenteret lerkar samt en tilhugget og poleret stridsøkse i bjergart og flintdolke. Stridsøksen og flintdolkene vidner om, at jættestuen - som det oftest er tilfældet - blev benyttet gentagne gange.

Det fritliggende gravkammer set fra sydvest.

Stridsøksen er fra Enkeltgravskulturen (2.800 - 2.400 f.Kr.) som efterfølger Tragtbægerkulturen og de fladehuggede flintdolke stammer fra Dolktiden - afslutningen af bondestenalderen omkring 2.000 f. Kr. Disse gravgaver dokumenterer derfor en brug af jættestuen gennem mere end over 1.200 år.

Dækstenen over kammeret er kraftigt afsprængt i nyere tid. Her set fra sydvest.

Tragtbægerkulturen (3.900 - 2.800 f. Kr.) var den første danske bondekultur, som står bag opførelsen af tusinder af storstensgrave (rund- og langdysser samt jættestuer) hvoraf vi stadig har spor efter omkring 2.800.

Flotte bånd af rød granit i dækstenen over kammeret.

At jættestuen hedder "Svend Gønges Hule" har intet med dens oldtidshistorie at gøre. Som de fleste af

fortidsmindernes stednavne har navnet enten bag- grund i et lokalt geografisk stednavn, en lokal hændelse eller brug i nyere tid eller et sagn.

Den sydøst-vendte kammer- gang set fra oven.

For "Svend Gønges Hule" er det en blanding af fakta, sagn og overlevering: Svend Gønge eller "Gøngehøvdingen" var ifølge sagnet en af de ledende kræfter bag modstanden mod Svenskerne i Svenskekrigene i 1600-tallet. Historien er gendigtet i romanen "Gøngehøvdingen" fra 1853 skrevet af den danske forfatter Carl Broxbøll (1816-1900) - alias Carl Etlar.

Rester af tørmur mellem kammerets bæresten.

I følge overleveringerne skjulte Svend Gønge sig i jættestuen under Svenskernes hærgen på Jungshoved, hvorunder også Jungshoved Slot blev indtaget. Undersøgelser har dog vist, at Svend Gønge ikke kun er en sagnfigur. På Kulturarvsstyrelsens nyligt lancerede internetportal "1001-fortælling" oplyses det blandt andet at: "Svend Gønge var soldat i Christian den fjerdes tyske hær 1625-29. Navnlig under svenskekrigene i 1657-60 var Svend Gønge aktiv i Sydsjælland, hvor han ledede en oprørsgruppe. Under den skånske krig i 1670'erne gjorde han tjeneste i hæren, både på Stevns og i Skåne. Man ved ikke præcist hvornår Svend Gønge døde, men det har tidligst været i 1679."

Dækstenen understøttes af kammerets bæresten. Oprindeligt var alle mellemrum mod den omgivende høj udfyldt med sten.

Ved et besøg af "Svend Gønges Hule" opfordres du også til at kigge på en anden, lidt ældre langdysse i skoven ca. 800 m. nordvest for jættestuen. Lige nord for skovvejen ligger tomten af en nordøst-sydvest orienteret, ca. 45 x 8 m stor langdysse, hvori der ses 3 bæresten fra et kammer i den nordøstre ende. Sydvest-enden er afgravet og her ses enkelte randsten.

Afsprængte bæresten i gravkammerets nordøst-del.

Langdyssen nord for Svend Gønges Hule

Bæresten i langdyssens smalle gravkammer.

Randsten ved langdyssen.

Svend-Gonges-Hule-02

Svend-Gonges-Hule-03

Svend-Gonges-Hule-04

Svend-Gonges-Hule-05

Zugang

- Ved Tjørnehoved på landevej 265 (Præstø - Kalvehave) drejes der østover mod Jungshoved.
- Kør gennem Jungshoved by og fortsæt frem til Bønsvig på Jungshoveds østside.
- I Bønsvig følges den svingende Bønsvigvej ca. 500 m. gennem byen til grusvejen mod Bønsvig Skov og henvisningsskiltet "Svend Gønges Hule".
- Følg grusvejen frem til den grusbelagte P.plads ved huset i skovkanten Bønsvigvej 31 og fortsæt til fods eller cykel ca. 250 m. ad skovvejen mod kysten.
- Drej til venstre ad den nordgående skovvej og følg den ca. 600 m. frem til Svend Gønges Huledyssen, som ligger ret ud til skovvejens venstre side / vestside.

Faciliteter

- Informationsskilt ved dyssen.
- Afstand til fortidsminde: 850 m.

Særlige forhold

- Husk at du er gæst i en privatejet skov. Det betyder f.eks. at færdsel kun er tilladt på veje og stier. Læs mere om [adgang i private skove HER](#).
- Hunde skal føres i snor.
- Pas på brandfaren i skoven i tørre perioder.

VIDEO

Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=95gLenGwTtM>

Verwandte Literatur

Fortidsminder i Danmark – *Hennning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)*

356 Oldtidsminder på øerne – *Henning Dehn Nielsen (Gyldendal, 1977)*

Vejviser til Danmarks Oldtid – *Ingrid Falktoft Andersen (Wormianum, 1994)*

Danmarkshistorien bind 1-2, Stenalderen – *(Sesam, 1981-84)*

Danmarks Oldtid, Stenalderen – *Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)*

Stendysser - Arkitektur og funktion – *Palle Eriksen & Niels H. Andersen (Jysk Arkæologisk Selskab, 2014)*

I Gøngehøvdingens fodspor

Praktische Informationen

ADRESSE	EIGENTUMSVERHÄLTNISSE
4720 Præstø, Seeland	In Privatbesitz
GPS	UTM
55.115330, 12.177470	E702387 N6112308